

Seminarium på Mångkulturellt centrum 13/6 2006

År 2006 har av regeringen utsetts till Mångkulturåret. Man menar att ”det offentliga kulturlivet måste bli bättre på att spegla och ta tillvara medborgarnas olika erfarenheter, kunskaper och perspektiv och på ett mer naturligt och självklart sätt inkludera dem i det ordinarie kulturutbudet” (SOU 2005:91). Viktiga frågor att fokusera på är bland annat hur den egna organisationen ser ut, vad vi inom kulturarvssektorn väljer att samla in, dokumentera och arkivera, men även vad vi inom det utåtriktade arbetet väljer att producera, hur det förmedlas och för vem. Det var dessa frågor som låg till grund för det arkivpedagogiska möte som arrangerades av Skånes Arkivförbund i samarbete med Arkivpedagogiskt forum på Mångkulturellt centrum i Botkyrka den 13 juni, 2006. Till mötet kom ett 40-tal deltagare från olika arkiv och museer i landet.

Leif Magnusson, chef vid Mångkulturellt centrum, inledde förmiddagen med att informera om Mångkulturellt centrum och dess verksamhet. Centrumet bildades 1987 som en kommunal stiftelse med målet att ”verka brett i Botkyrka för att producera kunskap om innebörden och förståelsen av att leva och verka i ett mångkulturellt samhälle”. De ska även ”kommunicera verksamheten och dess resultat i Stockholms län, övriga landet och internationellt” (www.mkc.se). Här bedrivs forskning och dokumentationsarbete, men också kulturpedagogik, utställningar, publicering, utbildning och programerbjudanden i olika former. Hur ska man då förhålla sig till begreppet mångkultur? Enligt Magnusson används ordet på två sätt. I det ena fallet används begreppet rent deskriptivt, vilket innebär att man beskriver den faktiska mångfalden i samhället i termer av språk, religion och kulturer. I det andra fallet används det på ett normativt sätt som ett politiskt eller filosofiskt samhällsideal. Vid ett normativt bruk av ordet ”mångkultur” är det viktigt att man inte stannar i begreppet utan istället preciserar vad man menar. Här finns all anledning för oss som arbetar med pedagogik eller annat dokumentationsarbete att fundera över hur och i vilka sammanhang vi använder oss av mångkulturbegreppet.

Den forsknings- och dokumentationsverksamhet som bedrivs vid Mångkulturellt centrum berör frågor om sociala och kulturella företeelser och processer som utvecklas i anslutning till migration. Etnolog Ann Pettersson presenterade ett dokumentationsprojekt, *Helger och högtider – folklore, migration och kulturarv*, som pågått vid centrumet sedan flera år i samarbete med Stockholms läns museum. Syftet är att studera vad som händer med traditioner

vid migration. Olika metoder har använts vid olika studium av traditioner och högtider. Vid ett tillfälle delade man ut engångskamrer till ett tiotal personer som i bild skulle dokumentera den egna familjens julfirande. Bilderna användes sedan som utgångspunkt för intervjuer där de fungerade som en gemensam referenspunkt under samtalet. En annan gång arbetade de tillsammans med en grupp muslimska kvinnor från Slagsta vuxenutbildning med att dokumentera Ramadan. En del av kvinnorna valde då att skriva dagbok under den aktuella perioden. Materialet finns arkiverat på Mångkulturellt centrum. Vid samtidsdokumentationer är det, menade Petersson, angeläget att man har ett öppet tillvägagångssätt för att skapa dialog och kommunikation, snarare än ett ensidigt insamlade av berättelser. Dialogen är oerhört angelägen om kulturarvsinstitutionerna skall kunna spela en viktig roll för framtiden. En utförlig rapport kring projektet finns att läsa på Mångkulturellt centrum's hemsida www.mkc.se.

Förmiddagen avslutades med att kulturpedagog Shahla Mohebbi beskrev den kulturpedagogiska verksamheten på Mångkulturellt centrum. Den riktar sig främst till skolorna i Botkyrka kommun och påminner i mångt och mycket om andra kulturinstitutioners pedagogiska arbete med visning av utställningar och skapande verkstad. Vidare reflekterade Mohebbi över sin egen roll som pedagog: vad är en kulturpedagog, vad vill jag förmedla till

de människor jag möter och vad är syftet med den pedagogiska verksamheten? Frågorna är ständigt aktuella och angelägna att förhålla sig till när man arbetar som pedagog. Ett viktigt mål för Mohebbi var att ge elever tillfälle att laborera med sina egna tankar och idéer utifrån frågor kring exempelvis klass, kön, genus, konst, demokrati och religion. Det var också viktigt att få eleverna att se "sammanhang i sig själva" och av världen utanför, men även att göra dem medvetna om sitt eget sätt att lära och uttrycka sig. En intressant och nog så viktig fråga var om hon skulle arbeta på samma sätt med barn av svenskt ursprung som med barn av invandrarbakgrund. Mohebbi menade att det inte skulle ha någon betydelse då det viktiga i mötet med andra är att se individer och inte representanter för en viss etnisk eller kulturell grupp, om de inte själv gärna vill det. Vilka förutfattade meningar har vi då av de grupper som besöker arkiven? Påverkas rent av innehållet i till exempelvis visningar, utställningar och studiematerial av vår bild av den andre? Även detta är frågor som vi i vardagen bör fundera kring.

Efter en mångkulturell kulinarisk upplevelse på Mångkulturellt centrum's egna taverna inledde Christer Bogefeldt, ansvarig för Arkivpedagogiskt forum, eftermiddagen med en kort beskrivning av arkiven och Mångkulturåret. Därefter följde mer konkreta exempel på vad man kan göra inom den arkivpedagogiska verksamheten rörande mångkultur.

I Malmö stad pågår till exempel en rad olika projekt i samband med Mångkulturåret, bland annat projektet "Fötter och Rötter". Projektet är ett samarbete mellan Malmö Stads kulturarvsinstitutioner och tillsammans erbjuder de olika utbildningspaket och lärarseminarier till Malmö stads skolor på temat mångkultur. Kerstin Martinsdotter, arkivarie/arkivpedagog på Malmö Stadsarkiv, presenterade arkivets "Emigrantväskor" som producerats inom ramen för projektet. Vanliga bruna arkivkartonger har förvandlats till små amerikakoffertar och fyllts med diverse spännande dokument rörande emigrationen. De är tänkta att lånas ut till skolorna

i kommunen och utgöra ett komplement till den ordinarie undervisningen. Martinsdotter har valt att göra två varianter av väskor varav den ena vänder sig till mellanstadiet och den andra till högstadiet/gymnasiet. Studiematerialet för de äldre eleverna innehåller fem olika teman: Hemlandet Sverige, Resan över, Amerika, För och emot, Ett Amerikaöde medan materialet för de yngre utgår från fem olika människöden. Varje tema innehåller ett urval välgjorda kopior av originaldokument från olika arkiv såsom amerikabrev, fotografier, amerikakontrakt, reklam, båtlistor och tidningsartiklar. Med hjälp av en lärarhandledning och ett antal frågor får eleverna möjlighet att reflektera över skillnader och likheter mellan utvandringen från Sverige under 1800-talets andra hälft och invandringen till Sverige idag.

En annan metod att göra barn och ungdomar medvetna om arkivens existens är att genomföra skrivinsamlingar. Genom att skriva om nutiden för framtiden blir eleverna varse om arkivens bevarande funktion samtidigt som de blir delaktiga i skapandet av historia. Liknande insamlingar bedrivs på flera arkiv och museer i Sverige och är en del i det ordinarie insamlings- och dokumentationsarbetet. Skånes Arkivförbund genomförde hösten 2005 ett skrivprojekt med mångkulturell prägel som anslöt till det nationella temat för arkivens dag *Det ska vi fira!* Arkivet uppmanade skolelever runt om i Skåne att skriva ner sina minnen erfarenheter och traditioner kring olika högtider. Berättelserna och teckningarna som skickades in till arkivet speglade en mångfald av traditioner och högtider som finns i Sverige såsom Bajram, kinesiskt nyår, polsk påsk, Halloween, jul och födelsedagar.

Vid slutet av dagen informerades alla deltagare om det nationella uppdraget i arkivpedagogik som tilldelats Skånes Arkivförbund. Inrättandet av uppdraget bör ses som ett erkännande för alla de arkivinstitutioner i landet som verkat för och utvecklat arkivpedagogiken till vad den är idag. Regeringen visar tydligt både genom propositionen för arkivfrågor (2004/05:124) och uppdraget att det arkivpedagogiska arbetet är en viktig del av arkivens verksamhet, vilket kan vara ett stöd för de arkiv som vill legitimera eller positionera sin egen arkivpedagogiska verksamhet i olika sammanhang.

Birgitta Stapf presenterade en sammanställning av arkivpedagogisk litteratur som hon på uppdrag av Skånes Arkivförbund inlett. Stapf konstaterade bland annat att det har skrivits ett tiotal större uppsatser på arkiv- och lärarutbildningar, men att det fortfarande finns relativt lite skrivit om arkivpedagogik, särskilt utifrån ett vetenskapligt perspektiv. Undantag finns dock och en artikel som särskilt lyftes fram var Kenneth Awebros artikel *Arkivpedagogik – med ett mångkulturellt perspektiv* ur boken *Interkulturell pedagogik i teori och praktik* från 2004. Awebro beskriver i sin artikel ett arkivpedagogiskt projekt som han genomförde på Riksarkivet tillsammans med elever vid Södertörns högskola år 2002. En annan läsvärd bok i sammanhanget är *Utländskt Ursprung - Söka och finna i svenska arkiv* av Elisabeth Reuterswärd och Anna Svenson från 2003. Boken ger dels exempel på diverse arkiv och dokument som skildrar de människor som kommit till Sverige, dels kunskaper om den svenska invandringens historia under 1800 och 1900-talet. Den visar hur arkiven kan ge kunskap inte bara om enskilda människooöden, utan även om det svenska samhälle de mött. I samband med den påbörjade sammanställningen av arkivpedagogisk litteratur kommer Skånes Arkivförbund även att skapa ett referensbibliotek.

Det arkivpedagogiska mötet på Mångkulturellt centrum i Botkyrka var det första av sex seminarier som Skånes Arkivförbund i samarbete med Arkivpedagogiskt forum och andra arkivinstitutioner har planerat att genomföra inom ramen för det nationella uppdraget. Seminarierna vänder sig till alla som är intresserade av det arkivpedagogiska området. Det gemensamma temat för nästa möte är *demokrati* och kommer att anordnas i Gävle i samarbete med Föreningsarkivet Gävleborg, den 16 november. För mer information se www.skanearkiv.se eller kontakta info@skanearkiv.se

Karin Sjöberg,
arkivpedagog vid Skånes Arkivförbund